

สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๔-๕๓/๒๕๔๓

วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๖ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ (นายสาธิต นครินทร์สาคร และผู้ร้องอื่น รวม ๒๐ คำร้อง)

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

ศาลแขวงคลองชั้นส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๖๖๘/๒๕๔๐ นายประจวบ เจริญเฟื่องฟู โจทก์ นายสาธิต นครินทร์สาคร จำเลย (ผู้ร้อง) และศาลแพ่งชนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลยอีก ๑๕ คดี ดังนี้

๑) นายสาธิต นครินทร์สาคร เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๑.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๒๗๖๕/๒๕๓๘ นายณรงค์ชัย ตระกูลสุขสันต์ โจทก์

๑.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๖๗/๒๕๔๐ นางพรทิพย์ พิมลรัตน์ โจทก์

๑.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๘๐/๒๕๔๐ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์

๒) นางวิมล แก่นแก้ว เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๒.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๘๗๐/๒๕๔๐ นางสาวรี ประดับทอง โจทก์

๒.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๗๖๘๘/๒๕๔๐ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์

๒.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๘๒๑๖/๒๕๔๐ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์

๓) นายบรรจง ศรีกาหลง เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๓.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๗๕๕๕/๒๕๓๘ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์

๓.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๐๖๓/๒๕๔๑ นางชูศรี วัลย์ม โจทก์

๓.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๘๑๑/๒๕๔๑ นางมาลี พิทักษ์เสนห์ โจทก์

๔) นายนิมิตร กุลละวณิชย์ เป็นจำเลย ๒ คดี คือ

๔.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๑๖๑/๒๕๓๖ นางเตือนใจ ตรีวิเชียร โจทก์

๔.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๕๑๓๔/๒๕๓๘ นางสุภาภรณ์ คณิงเหตุ โจทก์

๕) นางสาว ไตรเลิศ เป็นจำเลย ๓ คดี คือ

๕.๑ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๒๕๐/๒๕๓๘ นางเตือนใจ ตรีวิเชียร โจทก์

๕.๒ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๔/๒๕๔๐ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์

๕.๓ คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๕๕๕/๒๕๔๑ นายชัชชัย คณิงเหตุ โจทก์

๖) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๓๗๘๘/๒๕๔๒ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์ นายมานพ ไตร

มนตรี จำเลย

๗) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๘๓๘/๒๕๔๒ นายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์ นายหนูจันทร์ แก้ว

เกิน จำเลย

๘) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๐๑/๒๕๔๒ นายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์ นางวันดี ชะเอมเทศ

จำเลย

๘) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๖๑๒/๒๕๓๕ นายชัชชัย คณิงเหตุ โจทก์ นายสมเจตต์ แสงคุ้มภัย
จำเลย

๑๐) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๔๓๔/๒๕๔๒ นางเตือนใจ ตรีวิเชียร โจทก์ นายพงษ์ชาย พรชื่น
จำเลยที่ ๑ และนายสมปอง คำหอมริน จำเลยที่ ๒

ศาลแขวงตลิ่งชัน และศาลแพ่งธนบุรีได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ รวม ๒๐ คำร้อง ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๒๘๖ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ โดยสรุปข้อเท็จจริงได้ดังนี้

๑.๑ ผู้ร้องแต่ละคดีต่างถูกฟ้องเป็นจำเลยตามสัญญากู้ยืม ซึ่งบางคดีศาลได้พิจารณา
พิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ บางคดีศาลพิพากษาให้คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอม
ความให้จำเลยชำระหนี้

๑.๒ โจทก์แต่ละคดีได้ขออนุญาตหมายบังคับคดี และได้มีการบังคับคดีโดยหักเงินเดือน
บำเหน็จและเงินโบนัสของผู้ร้อง ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี

๑.๓ ต่อมาผู้ร้องถูกยกเลิกจ้าง โดยจะได้รับเงินค่าชดเชย ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีได้มี
คำสั่งอายัดเงินนี้ และผู้ร้องแต่ละคดีได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้กำหนดจำนวนเงินที่อายัดสิทธิเรียกร้องเสีย
ใหม่ (คำร้องขอให้กำหนดจำนวนเงินเจ้าพนักงานบังคับคดี อายัดสิทธิเรียกร้อง) โดยอ้างสิทธิตาม
รัฐธรรมนูญและยื่นคำร้องขอให้ศาลส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา
๒๖๔

๒. ประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้น

การที่ผู้ร้องซึ่งเป็นคู่ความในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยื่นคำร้องในระหว่างการบังคับ
คดีว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่
ศาลจะใช้บังคับคดีแก่คดีของผู้ร้อง ต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ เพราะขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ขอให้ศาลส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖๔ และศาลส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญ แล้วนั้น คู่ความสามารถดำเนินการได้ตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๘(๑) บัญญัติว่า “คดีที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด
แล้ว ห้ามมิให้คู่ความเดียวกันหรือฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัย โดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน เว้นแต่ใน
กรณีต่อไปนี้ (๑) เมื่อเป็นกระบวนการพิจารณาบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล” และมาตรา ๓๐๒
วรรคหนึ่ง ให้อำนาจศาลชี้ขาดในเรื่อง “ศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือหมายจับลูกหนี้ตาม
คำพิพากษา หรือมีอำนาจนำคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดๆ อันเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่ง
ซึ่งได้เสนอต่อศาลตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ คือศาลที่ได้พิจารณา และชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นต้น” จึงเห็น
ได้ว่า ในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งยังมีการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดได้ มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง
(๓) จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรค
หนึ่ง และแม้ว่าคดีตามคำร้องนี้ ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่ในการบังคับคดีศาลยังมีอำนาจพิจารณาใน

ชั้นนี้อยู่ และไม่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยว่า คำร้องดังกล่าวต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่ คำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้วมิได้ถูกกระทบกระเทือน เพราะจำเลยยังคงต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษา คำร้องดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ แล้วศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาได้

๓. ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๑) ที่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจกำหนดสิทธิเรียกร้องเป็นเงินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้สามารถดำรงชีพหรือประกอบภารกิจได้โดยอาศัยสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตามที่บัญญัติยกเว้นไว้ไม่ให้ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี แต่มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) บัญญัติแตกต่างกัน มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติให้ศาลกำหนดจำนวนสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน ที่ไม่ใช่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลให้อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีได้ แตกต่างกับมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) ซึ่งบัญญัติให้สิทธิเรียกร้องเป็นเงินลักษณะเดียวกับมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ทั้งหมดที่ข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลได้รับไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี โดยไม่ต้องให้ศาลกำหนดค่างเช่น มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) นั้น เมื่อพิจารณาสถานะของข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลซึ่งต้องอยู่ในระเบียบวินัยตามกฎหมาย กฎระเบียบ ย่อมไม่มีสิทธิเสรีภาพเช่นบุคคลทั่วไป ประกอบกับการประกอบอาชีพอื่นถูกจำกัดบางประการ โดยเฉพาะข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลบางตำแหน่งไม่อาจประกอบอาชีพอื่นได้ คงอาศัยเงินรายได้จากเงินเดือนและเงินอื่นตามกฎหมายกำหนด ทั้งมาตรา ๒๘๖ วรรคสอง กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลเป็นผู้กำหนดสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน ตามมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี โดยใช้อัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนเป็นเกณฑ์ และยังให้สิทธิอุทธรณ์การกำหนดจำนวนเงินดังกล่าวของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ได้อีกด้วย เป็นการให้ดุลพินิจแก่ศาลที่พิจารณาคดีจะพิจารณากำหนดจำนวนเงินได้ตามความเหมาะสม ตามพฤติการณ์แห่งคดีด้วยความเป็นธรรม พิจารณาตามหลักการ และเหตุผลข้างต้นแล้วจึงมิใช่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๑) ตามคำร้องขอให้วินิจฉัยไม่ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

หมายเหตุ

ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๖๘ ก
วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๔